

Exp. núm. CCCB/2025/0050732// CNM_2025_63

**INFORME PER A LA CONTRACTACIÓ, MITJANÇANT PROCEDIMENT NEGOCIAT
SENSE PUBLICITAT, DE LA SENYORA MARIA STEPANOVA EN EL MARC DEL
PROJECTE RESIDENTCCCB.**

El CCCB és un consorci públic que té entre les seves finalitats impulsar totes les formes d'expressió artística i de reflexió humanística, així com els aspectes incardinats en el procés de creació, producció i difusió de la cultura.

D'acord amb aquestes finalitats, el CCCB organitza el programa **RESIDENTCCCB**, de Residències Internacionals, que acull pensadors, creadors i periodistes d'arreu del món, amb l'objectiu de generar projectes conjunts i relacions de treball aprofundides, possibilitant els vincles amb altres persones i institucions de la ciutat i, en definitiva, la incorporació dels residents a la vida cultural barcelonina i catalana.

Les línies de treball de les residències són dues:

- a) per una banda, la promoció i defensa de la llibertat d'expressió, i la reflexió sobre el periodisme independent i la cerca de la veritat com a elements fonamentals de la vida democràtica;
- b) per altra, el vincle amb creadors i pensadors de països del Sud Global que permetin revisar la pròpia tradició de pensament, pensar críticament des d'altres latituds i paradigmes les tensions del món contemporani, i enriquir el debat públic i el programa del CCCB.

En compliment d'aquest programa, el CCCB vol convidar per la primera residència de l'exercici 2026 la poeta, escriptora i assagista russa **MARIA STEPANOVA** (des d'ara **MS**), que en virtut d'aquesta invitació col·laborarà amb el programa del CCCB i residirà a Barcelona durant el període comprès entre el 10 de febrer i el 26 d'abril de 2026 (un total de 76 dies).

Aquesta invitació s'emmarca dins la línia de reflexió sobre la manera en què la literatura ha abordat la guerra i l'exili, i sobre el treball de la memòria, que el CCCB durà a terme com a part del programa vinculat a l'exposició «Rodoreda, un bosc». La veu de MS és única en aquest sentit, ja que la seva obra literària està centrada en les qüestions de l'exili, la memòria i la guerra i està especialment connectada amb el context de guerra, censura i exili que es viu a Rússia i Ucraïna actualment. Els premis i reconeixements rebuts els darrers anys —detallats a la biografia annexa al final— l'avalen com una de les veus centrals de la literatura i el debat sobre la memòria en l'àmbit europeu. Aquest fet converteix **MS** en una creadora excepcional i única que parla amb veu pròpia i en primera persona de les temàtiques que vehicularan el programa públic del CCCB al llarg de la seva estada.

Al mateix temps, aquesta invitació s'emmarca en les línies de treball del programa **RESIDENTCCCB**, que convida veus compromeses amb la defensa de la llibertat d'expressió i la veritat com a elements fonamental de la vida democràtica. En aquest cas, el CCCB té especial interès a abordar aquesta línia de treball des de la creació literària i el pensament. **MS** és una veu essencial en aquest àmbit, ja que destaca com un dels noms de referència de la dissidència cultural i política a Rússia. En els

darrers anys, gràcies al seu rol al capdavant de la primera revista cultural independent *Colta*, s'ha convertit en un referent en la defensa de la llibertat informativa i la cultura com a valor democràtic.

Així doncs, segons el nostre coneixement, **MS** és l'única professional que, des del llenguatge de la literatura, la poesia i l'assaig, pot aportar una mirada combinada d'aquestes dues qüestions, que connecti amb l'obra literària de Mercè Rodoreda i que estigui ancorada en les experiències i fenòmens que estan marcant la vida política europea en l'actualitat.

El programa **RESIDENTCCCB** té com un dels seus objectius principals ampliar les veus que contribueixen a la defensa de la llibertat d'expressió i el paper de la literatura i la creació en l'enfortiment de la cultura democràtica. A més a més, també busca enfortir les línies de programació centrals del CCCB, aportant veus que puguin enriquir la conversa i contribuir a dotar-la d'una perspectiva internacional.

La participació de la resident **MS** aporta una mirada única i especialment rellevant pel (1) seu treball avalat internacionalment sobre les qüestions de l'exili, la memòria i la guerra en l'àmbit de l'assaig i la poesia, (2) pel seu compromís amb la cultura de la pau i la llibertat d'expressió en el context actual d'escalada bèl·lica i fragilitat democràtica, (3) i pel seu profund coneixement de l'ecosistema literari i cultural en rus i, de manera general, europeu.

A partir del seu coneixement, **MS** treballarà al voltant, principalment, de tres qüestions: l'exili i el desplaçament com a fenomen contemporani global; les marques de la guerra i la construcció de la memòria a través de la literatura; i el rol de la cultura en la defensa de la democràcia i la llibertat d'expressió, tot en col·laboració amb altres entitats de la ciutat.

Aquestes línies de treball, que conformen la seva expertesa, guiaran l'assessorament que MS oferirà al CCCB durant la seva residència.

En primer lloc, en l'àmbit de la reflexió i la programació pública: aportarà la seva experiència de creació en contextos de censura, silenci i persecució i les seves reflexions sobre el paper de la cultura en la vida democràtica; ampliarà la conversa sobre la qüestió de la guerra i l'exili en la literatura; i desenvoluparà una línia de recerca sobre el desplaçament com a fenomen contemporani global.

En segon lloc, durà a terme trobades amb agents de defensa de la cultura i la pau, contribuint a reforçar les aliances internacionals del nostre context.

Finalment, també contribuirà a la projecció internacional i a l'enriquiment de la conversa al voltant de l'obra de Mercè Rodoreda i l'exposició «Rodoreda, un bosc».

- Conferència inaugural sobre l'exili i el desplaçament com a fenomen contemporani global.
- Comissariat d'un cicle al voltant de la guerra i la memòria a través de la literatura dins el programa públic vinculat a l'exposició «Rodoreda, un bosc».
- Participació en el programa permanent del CCCB de xerrades per a estudiants de secundària i altres projectes educatius i de mediació del centre.
- Assessorament al CCCB i altres agents de la ciutat sobre el context creatiu i literari de resistència davant la censura i persecució a Rússia.

- Col·laboració amb personal investigador de la UOC i altres centres d'investigació experts en literatura, traducció i pensament com el Grup d'Estudis sobre Literatura (GRESOL) de la Universitat Oberta de Catalunya o el Grup d'Estudis Eslaus de la Universitat de Barcelona.
- Trobades amb agents de defensa dels drets humans i la pau, com el PEN o l'Institut Català per la Pau, per contribuir a la mirada diversa i internacional d'aquestes institucions en el context de guerra entre Ucraïna i Rússia.
- Participació en seminaris de caràcter professional amb creadors, acadèmics i escriptors de la ciutat per contribuir a aprofundir en les dues línies de treball plantejades.
- Participació en diferents activitats de debat i reflexió vinculades al programa públic «Rodoreda, un bosc».
- Classes magistrals per estudiants de literatura, història contemporània, traducció i escriptura creativa de diferents universitats catalanes.

En el marc de la residència, **MS** desenvoluparà les següents activitats:

1a. fase:

- Dues reunions online de preparació del contingut i el marc de la residència.
- Conceptualització d'un cicle de converses públiques sobre les marques de la guerra i la construcció de la memòria a través de la literatura.
- Proposta de possibles conferenciant, contacte i confirmació de la seva participació.
- Redacció dels textos que descriuen i acompanyen el cicle, així com la conferència inaugural.
- Conceptualització d'un seminari interdisciplinari sobre l'exili i el desplaçament com a fenòmens contemporanis globals.
- Conceptualització d'un seminari interdisciplinari sobre la construcció de la memòria a través de la literatura.
- Documentació sobre l'obra i la figura de Mercè Rodoreda.

2a. Fase

- Roda de premsa inaugural, entrevistes i primera fase de trobades amb la premsa (data pendent).
- Redacció i lectura pública de la conferència inaugural.
- Aula Oberta per als equips del CCCB.
- Conferència per a estudiants de secundària en el marc del programa "Un matí amb".
- Entrevista en profunditat per l'elaboració de materials docents per la Universitat Oberta de Catalunya (UOC)
- Entrevista per al projecte audiovisual "Entrevista CCCB".
- Participació en el seminari interdisciplinari sobre exili i desplaçament.
- Adaptació de la conferència inaugural per a la publicació dins la col·lecció Breus del CCCB (50.000 caràcters amb espais).
- Participació en el seminari interdisciplinari sobre memòria i literatura. (data pendent).
- Lectura de poemes amb motiu de la programació del Dia Mundial de la Poesia.

3a. fase:

- Conducció de les dues converses públiques amb els convidats al cicle, que formaran part d'una publicació.
- Trobada amb lectors a dues llibreries de la ciutat.

- Trobada amb agents i entitats de defensa dels drets humans.
- Trobada amb experts en literatura i memòria democràtica.
- Trobades amb diferents grups de recerca de les universitats públiques catalanes experts en literatura, pensament i història contemporània, i traducció.
- Segona fase d'entrevistes i trobades amb premsa (data pendent).
- Classe magistral sobre escriptura, literatura i memòria per estudiants de màster.

LA CAP DEL SERVEI DE MEDIACIÓ

PERFIL DETALLAT DE MARIA STEPANOVA (MS)

Nascuda a Moscou el 1972, **MS** va ésser considerada una de les principals veus de la literatura russa de la seva generació. Es va formar en Literatura al Maxim Gorky Institute de Moscou i compta amb 10 col·leccions de poemes, una novel·la i tres assaigs.

Va aconseguir el reconeixement internacional amb *En memoria de la memoria*, novel·la publicada originalment el 2017 i traduïda a més d'una vintena de llengües (alemany, anglès, búlgar, castellà, croat, danès, grec, finès, francès, hongarès, italià, lituà, neerlandès, polonès, portuguès, romanès, serbi, suec, turc, txec, xinès). En castellà, la va publicar Acantilado el 2023. Es tracta d'una novel·la que es converteix en un assaig sobre la memòria, la identitat i els silencis de la història, temes centrals en la seva obra.

Aquesta obra va rebre importants premis a Rússia, com el Premi Gran Llibre (2018) o el Premi Literari NOS. En l'àmbit internacional, va rebre el Brücke Berlin (2020) i el Berman Literature Prize (2023), i va ser inclosa en les llistes de finalistes del Booker International (2021) i del Prix Médicis, que la van confirmar com una veu central en el debat europeu sobre la memòria i les formes de narrar el segle XX. També va ser preseleccionada pel National Book Award for Translated Literature (2021)

MS ha rebut altres guardons en l'àmbit de la literatura russa en reconeixement de la seva obra, com el premi Andrei Bely (2005) i la beca Joseph Brodsky. A escala internacional, també compta amb altres guardons com el Leipzig Book Prize for European Understanding (2023) pel seu volum de poesia *Noies sense roba*.

Dins la seva obra també destaquen els poemaris traduïts a l'anglès *The Flower Dies under a Skin of Glass* (The Chinese University of Hong Kong Press, 2019), *The Voice over: Poems and Essays* (Columbia University Press, 2021) i *War of the Beasts and the Animals* (Bloodaxe Books, 2021); i l'assaig *Desaparecer* (Acantilado, 2025), que està previst que es tradueixi a més d'una desena de llengües. Els seus textos han aparegut en publicacions literàries i de pensament com Paris Review of Books o Eurozine.

La seva trajectòria l'ha portat a fer estades d'investigació i creació a diferents institucions d'arreu del món, que avalen la força i interès de la seva obra poètica i assagística. Ha estat professora convidada a la Humboldt University de Berlin (2018-19) i investigadora visitant al Selwyn College de la Cambridge University (2020). També ha fet residències d'escriptura i docència al Harriman Institute (2022) i a l'Institute of Ideas and Imagination (2023-24), ambdós de la Columbia University, i al programa per artistes DAAD, a Berlín (2024-25).

MS també és fundadora i editora de la revista cultural *Colta* (antiga OpenSpace), un mitjà completament independent, gratuït i finançat mitjançant micromecenatge nascut el 2013 i on s'escriu sobre art, música, cinema, literatura, teatre i ciència. Arran de l'esclat de la guerra d'Ucraïna, el Servei de Supervisió de les Telecomunicacions russes va bloquejar el lloc web i ja no s'obre en territori de la Federació Russa.

El 2022, arran de l'escalada de la guerra a Ucraïna, **MS** es va exiliar a Berlín. Des de llavors, ha participat en diferents crides a l'aturada de la guerra i la denúncia de la situació de censura i manipulació informativa que es viu a Rússia.



Metadades del document

Núm. expedient	CCCB/2025/0050732
Tipus documental	Informe
Títol	Informe justificatiu Residència Maria Stepanova

Signatures

Signatari		Acte	Data acte
Susana Arias Pérez (TCAT)	Cap del Servei de Mediació	Signa	20/11/2025 12:43

Validació Electrònica del document

Codi (CSV)	Adreça de validació	QR
ba8ade12d054385ba139	https://seuelectronica.diba.cat	

